

GRUNDLAGSUTSKOTTETS UTLÅTANDE 43/2014 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till klimatlag

Till miljöutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 10 juni 2014 regeringens proposition med förslag till klimatlag (RP 82/2014 rd) till miljöutskottet för beredning och bestämde samtidigt att grundlagsutskottet ska lämna utlåtande i ärendet till miljöutskottet.

- lagstiftningsråd Tuomas Aarnio och överinspektör Sini Pietilä, miljöministeriet
- professor Mikael Hidén
- professor Tuomas Ojanen.

Dessutom har skriftligt yttrande lämnats av

- justitieministeriet
- professor Anne Kumpula
- biträdande professor Juha Lavapuro.

Sakkunniga

Utskottet har hört

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att det stiftas en klimatlag.

Lagen avses träda i kraft vid ingången av den valperiod som följer på antagandet av lagen eller så snart som möjligt efter att den valperioden har inletts.

Det föreslagna redogörelseförfarandet i lagförslaget bedöms i motiven till lagstiftningsord-

ningen med hänsyn till grundlagens 44 §. Regeringen anser att lagförslaget kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning. På grund av de konstitutionella aspekterna anser regeringen det dock vara önskvärt att utlåtande begärs av grundlagsutskottet.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Den föreslagna klimatlagen har karaktären av en målinriktad ramlag som gäller de statliga myndigheterna och som inte innehåller några materiellrättsliga bestämmelser för olika branscher med rättigheter eller skyldigheter för privata ak-

törer. Lagförslaget är sålunda inte förknippat med drag som har omedelbart att göra med att tillgodose eller begränsa de grundläggande fri- och rättigheterna.

Propositionen kan dock allmänt anses främja ansvaret för miljön enligt 20 § i grundlagen. En-

ligt 10 § i lagförslaget ska vid beredningen av de klimatpolitiska planerna allmänheten ges tillfälle att bekanta sig med utkastet till plan och skriftligen framföra sin åsikt om den. Dessutom ska det av centrala myndigheter och samman slutningar och av de vetenskapliga sakkunnigorgan som avses i 16 § begäras utlåtande om utkastet till planer. Bestämmelserna främjar medborgarnas och olika samhällsaktörers möjligheter till delaktighet och på detta sätt också demokratiprincipen i 2 § 2 mom., 14 § 3 mom. och 20 § 2 mom. i grundlagen och vars och ens rätt att ta del i och påverka samhällets och livsmiljöns utveckling.

Lagstadgat redogörelseförfarande

Riksdagens medverkan i utformningen av klimatpolitiken ska garanteras genom ett lagstadgat redogörelseförfarande och med hjälp av en klimatårsberättelse som överlämnas till riksdagen. Enligt lagförslaget ger statsrådet riksdagen en redogörelse om en långsiktig klimatpolitisk plan som ska godkännas minst vart tionde år och som vid behov ska innehålla en nationell plan för anpassning till klimatförändringen. Statsrådet ger riksdagen en redogörelse om en klimatpolitisk plan på medellång sikt en gång per valperiod. Dessutom sänder statsrådet varje kalenderår riksdagen en klimatårsberättelse med uppgifter om bl.a. utsläppsutvecklingen, förverkligandet av målen för minskning av utsläpp och ytterligare åtgärder för att målen ska uppnås. Enligt motiven kan klimatårsberättelsen lämnas till riksdagen som en del av regeringens årsberättelse.

Enligt 44 § i grundlagen kan statsrådet kan ge riksdagen meddelanden eller redogörelser i frågor som gäller rikets styrelse eller internationella förhållanden. Grundlagsutskottet har i två ut-

låtanden (GrUU 5/2004 rd och GrUU 37/2006 rd) ansett att det rimmar väldigt illa med ett grundlagsfäst system, enligt vilket statsrådet på eget initiativ ger riksdagen meddelanden och redogörelser, att statsrådet genom bestämmelser i lag åläggs att lämna en redogörelse till riksdagen, och utskottet har rekommenderat att bestämmelser som avser detta stryks från de lagförslag som då behandlades. Enligt utlåtandena är det i konstitutionell mening mycket naturligare att en sådan förpliktelse är politisk och därmed baserar sig på den vilja riksdagen uppger i sitt svar. Den lagfästa skyldigheten att lämna en redogörelse har dock inte ansetts vara en fråga som påverkar lagstiftningsordningen.

Grundlagsutskottet upprepar sin ståndpunkt i de ovannämnda utlåtandena att en lagfäst skyldighet för statsrådet att ge riksdagen en redogörelse rimmar illa med ett meddelande- och redogörelseförfarande i 44 § i grundlagen som är avsett att vara ett sätt för statsrådet att på eget initiativ och egen bedömning lämna en viktig fråga för diskussion och enligt bedömning i riksdagen. Utskottet anser dock att i samband med förslaget till klimatlag kan det framföras sådana vägande skäl i anslutning särskilt till klimatförändringen och dess samhälleliga betydelse som talar för redogörelseförfarandet som ett sätt att koppla riksdagen med i diskussionen och besluten om riktlinjerna för klimatpolitiken. Därmed strider regleringen inte mot grundlagen.

Ställningstagande

Grundlagsutskottet anser

att lagförslaget kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Helsingfors den 26 november 2014

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Johannes Koskinen /sd
medl. Sauli Ahvenjärvi /kd
Tuija Brax /gröna
Eeva-Johanna Eloranta /sd
Ilkka Kantola /sd
Pia Kauma /saml
Kimmo Kivelä /saf
Anna Kontula /vänst

Markus Lohi /cent
Elisabeth Naucclér /sv
Tom Packalén /saf
Vesa-Matti Saarakkala /saf
Kimmo Sasi /saml
Tapani Tölli /cent
Harry Wallin /sd
ers. Simo Rundgren /cent.

Sekreterare var

utskottsråd Ritva Bäckström.